

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

С. С. Чолач

№ 11, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.1:352(477)

С. С. Чолач,

*магістр кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту, економічний факультет,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

S. S. Cholach,

*master the Department of finance, money circulation and credit, faculty of Economy,
Ivan Franko National University, Lviv*

IMPROVING THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF THE FUNDS OF LOCAL BUDGETS IN UKRAINE UNDER DECENTRALIZATION AUTHORITY

В статті розкрито особливості процесу управління коштами місцевих бюджетів в Україні, у якому виділено три основні етапи: формування місцевого бюджету, виконання місцевого бюджету, а також контроль, моніторинг та оцінка результатів виконання місцевого бюджету. За результатами аналізу динаміки та структури доходів і видатків місцевих бюджетів, визначено проблеми, які виникають в процесі формування доходів та проведення видатків місцевих бюджетів. Проведено оцінку основних заходів щодо реформування бюджетного процесу на місцях з метою децентралізації влади в Україні.

In the article disclosed the features of the management process funds of local budgets in Ukraine, in which allocated three key stages: the formation of the local budget, execution of local budget, as well as control, monitoring and evaluation of the results of the local budget. According to the analysis of the dynamics and structure of income and expenditures of local budgets, identified a problems that arise in the process income generation and holding local budget expenditures. It is carried out evaluation of the main measures to reform the budget process at the local level with the aim of decentralization of power in Ukraine.

Ключові слова: *місцеві бюджети, доходи місцевого бюджету, видатки місцевого бюджету, міжбюджетні трансферти, децентралізація державних фінансів.*

Keywords: *local budgets, local budget revenues, local budget expenditures, intergovernmental transfers, decentralization of public finances.*

Постановка проблеми. Демократичний розвиток країни передбачає ефективне функціонування територіальних громад, здатних вирішувати питання самоврядного розвитку. Така здатність потребує відповідного фінансового забезпечення, що реалізується через формування місцевих бюджетів, за рахунок видатків яких фінансуються заклади освіти, культури, охорони здоров'я, засоби масової інформації, житлово-комунальне господарство, різноманітні молодіжні програми. Саме з місцевих бюджетів проводять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення.

Проблеми функціонування місцевих бюджетів на сучасному етапі мають багато аспектів. Це, в першу чергу, розподіл повноважень та коштів між різними рівнями бюджетної системи, проблеми розширення дохідної бази бюджетів, підвищення результативності бюджетних видатків тощо. Нестабільність дохідної бази місцевих бюджетів, недостатньо ефективний механізм міжрегіонального перерозподілу бюджетних надходжень, значні відмінності в рівні економічного розвитку регіонів, умовах життя у них ведуть до соціальних конфліктів і політичної нестабільності.

Сьогодні особливо гостро стоїть проблема децентралізації державних фінансів, що передбачає запровадження нових підходів до розподілу коштів між державою (центром) і її громадами та їхнього використання на фінансування місцевого господарства, утримання об'єктів соціально-культурного призначення, проведення інвестиційної політики, здійснення соціального захисту населення, охорону навколишнього середовища. У цьому контексті актуальним є дослідження особливостей управління коштами бюджету на місцевому рівні, розробці шляхів та напрямів підвищення його ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на необхідність побудови ефективної системи управління коштами місцевих бюджетів, яка відіграє важливу роль у забезпеченні їхнього безперерйного функціонування, цій проблематиці присвячено чимало наукових праць таких українських та зарубіжних науковців як О. Кириленко, О. Катасонова, С. Клімова, М. Корнєєв, М. Кульчицький, О. Орлюк, В. Плескач, В. Рошило, І. Чугунов, Ф. та інші.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей процесу управління коштами місцевих бюджетів, аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів, а також виділення за його результатами проблем, які виникають у результаті виконання місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові ресурси, що зосереджуються у місцевих бюджетах, перебувають у розпорядженні органів місцевого самоврядування. Управління коштами місцевих бюджетів ґрунтується на знанні економічних законів розвитку суспільства, закономірностей розподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу між державою і суб'єктами господарювання, державою і населенням, між галузями економіки і між територіями. Схему процесу управління бюджетними коштами наведено на рисунку 1.

Аналізувати функціонування процесу управління коштами місцевих бюджетів доцільно за двома напрямками:

- формування місцевого бюджету, що включає в себе планування бюджетних показників і набуття бюджетом статусу законодавчого акту;
- втілення бюджетних параметрів у практику, а саме: виконання бюджету, фінансово-економічний аналіз, звітування, контроль за використанням бюджетних коштів, моніторинг та оцінка ефективності виконання місцевими органами влади дохідних та видаткових повноважень.

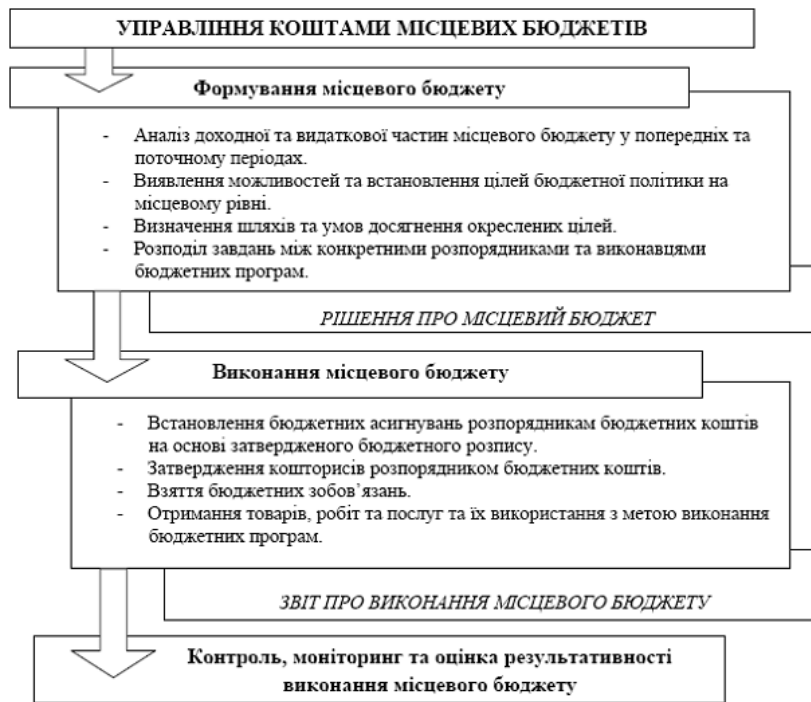

Рис. 1. Схема процесу управління коштами місцевих бюджетів

Бюджетний процес відіграє центральну роль в управлінні бюджетними коштами та є регламентованою нормами права діяльністю, пов'язаною із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їхнім виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів [1].

Формування дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів починається на стадії планування. Планування – важливий інструмент управління, який забезпечує місцевим органам влади можливість впливу на економічний розвиток території у перспективі.

Процес формування місцевих бюджетів доцільно розділити на чотири етапи:

- 1) аналітичний: аналізується видаткова частина бюджету у попередніх та поточному періодах, фіксуються тенденції розвитку;
- 2) пошуковий: виявляються можливості внаслідок прийняття нових рішень, реалізації нової політики місцевих органів влади, формуються нові цілі;
- 3) програмний: визначаються шляхи та умови досягнення окреслених цілей, проводиться їхня оцінка;
- 4) організаційний: здійснюється розподіл завдань між конкретними розпорядниками бюджетних коштів, виконавцями бюджетних програм, які забезпечують досягнення визначених цілей [2].

Відповідно до положень Бюджетного кодексу України обов'язковим є складання прогнозу на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди, на відміну від попереднього планування, яке робилось на один рік. При прогнозуванні за точку відліку необхідно брати оцінку стратегії діяльності з урахуванням програм та рішень місцевих органів влади та поточної економічної ситуації у регіоні.

Формування місцевого бюджету має ґрунтуватись на пріоритетах регіональної бюджетної політики. Прогнозні та програмні документи соціально-економічного розвитку території, прогноз фінансового балансу на наступні роки мають бути підставою для визначення пріоритетних напрямів видатків. У бюджетному процесі повинні бути враховані середньострокова та довгострокова перспектива, встановлений зв'язок із загальними цілями соціально-економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць.

Як правило, при плануванні бюджету на середньострокову перспективу (3-5 років) бюджетні показники переглядають щороку, приводячи їх у відповідність із напрямками бюджетної політики, які можуть змінюватись з року в рік. Умовою при щорічному перегляді середньострокового бюджету є аналіз бюджетної політики минулого періоду.

Наступним етапом у процесі управління бюджетними коштами є виконання місцевих бюджетів, яке можна розділити на декілька стадій:

1. Встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі затвердженого бюджетного розпису. До затвердження розпису фінансовим органом затверджується тимчасовий розпис на відповідний період, на основі якого відбувається фінансування бюджетних видатків відповідно до структури призначень.

2. Затвердження кошторисів розпорядником бюджетних коштів. Кошторис визначає сферу відповідальності для керівника установи, розпорядника коштів, фінансового органу та органу Державної казначейської служби України та є основним засобом контролю за діяльністю розпорядника бюджетних коштів.

3. Взяття бюджетних зобов'язань. Головний розпорядник бюджетних коштів у першу чергу повинен забезпечити проведення захищених видатків бюджету, до переліку яких належать видатки на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату, придбання медикаментів, забезпечення продуктами харчування, оплату комунальних послуг та енергоносіїв тощо [3].

4. Отримання товарів, робіт та послуг та їх використання з метою виконання бюджетних програм. Шляхом збору інформації про видаткову та дохідну частини бюджету проводять постійний моніторинг його виконання, здійснюють контроль за відповідністю фактичних показників плановим.

Жодна система не може бути успішною, якщо вона не має дієвого контролю. Цей інструмент забезпечує ефективне управління видатками місцевих бюджетів та сприяє досягненню визначених цілей. Умовою ефективного бюджетного процесу, важливими факторами для формування показників проекту бюджету на наступний рік є звітність, моніторинг та оцінка результативності управління коштами місцевих бюджетів.

Інформація, що міститься у звітах про виконання місцевих бюджетів, допомагає оцінити ефективність реалізації бюджетних програм, виявити недоліки та помилки, своєчасно їх усунути. Моніторинг та оцінка здійснюються на підставі даних офіційної звітності, зокрема фінансової або казначейської, а звітність, своєю чергою, має формуватись таким чином, щоб містити дані, необхідні для моніторингу та оцінки [4].

Моніторинг та оцінка мають різне призначення. Моніторинг забезпечує безперервний процес збору та обробки даних щодо показників виконання місцевих бюджетів. Оцінка ефективності роботи місцевих органів влади щодо використання бюджетних коштів дозволяє своєчасно попередити можливі проблеми, пов'язані з виконанням бюджету, виявити тенденції, встановити причинно-наслідкові зв'язки існування певних трендів та розробити заходи для покращення якості суспільних послуг й ефективності видатків місцевих бюджетів [5]. У той час, як моніторинг зосереджується на поточних операціях та порівнянні показників, оцінка – на аналізі кінцевих результатів виконання місцевих бюджетів.

Основні завдання системи моніторингу та оцінки зводяться до наступного:

- визначити, чи місцеві органи влади виконують покладені на них повноваження і функції з дотриманням вимог бюджетного законодавства;
- визначити, чи дотримуються бюджетними установами, що фінансуються з місцевих бюджетів, вимоги бюджетного законодавства при використанні наданих асигнувань;
- визначити, чи відбувається діяльність місцевих органів влади та установ, що фінансуються з місцевих бюджетів, при здійсненні операцій з бюджетними коштами відповідно до затверджених кошторисів та бюджетних розписів;

- оцінити фінансову спроможність органів місцевого самоврядування за допомогою фінансових коефіцієнтів;
- оцінити економічну ефективність та результативність конкретної бюджетної програми та визначити шляхи підвищення результативності її виконання, оптимізації бюджетних витраток, перерозподілу коштів в межах програми або, у разі потреби, кількох програм;
- визначити вартість різних суспільних послуг, що надаються місцевими органами влади, а також чинники, що визначають вартість цих послуг, для розробки ефективної регіональної політики й оцінки обсягу бюджетних ресурсів, необхідних для виконання власних та делегованих повноважень місцевого самоврядування.

Подальше удосконалення менеджменту бюджетних коштів потребує запровадження формування бюджетів із урахуванням стратегічних цілей соціально-економічного розвитку території на багаторічну перспективу та результатів діяльності учасників бюджетного процесу, досягнутих у попередніх бюджетних періодах. Крім того, необхідним є підвищення ефективності та результативності використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів шляхом запровадження прогресивних методик бюджетного планування, одними з яких є програмно-цільовий метод та середньострокове бюджетне планування.

Сучасна наука державного управління має широкий спектр засобів державного впливу на розвиток місцевих бюджетів у країні. Проте недостатність доходної бази у регіонах, неможливість місцевих бюджетів у повному обсязі фінансувати виконання своїх обов'язків вимагають вдосконалення методів державного управління місцевими бюджетами, використання яких є актуальними в Україні з урахуванням соціально-економічних диспропорцій суспільного розвитку та багатоаспектного аналізу зовнішніх чинників.

Аналіз структури та динаміки доходів місцевих бюджетів в Україні за останні п'ять років показав зростання централізації державних фінансів та посилення залежності місцевих бюджетів від державного бюджету. Так, доходна частина місцевих бюджетів більше ніж на половину формується за рахунок офіційних трансфертів з державного бюджету – їхня частка зросла від 49,5 % у 2010 р. до 56,4% у 2014 р. (табл. 1). Мізерною залишається частка місцевих податків та зборів у надходженнях місцевих бюджетів, хоча з'явилася незначна позитивна тенденція після внесення змін до Податкового кодексу України. Таким чином місцеві ради не мають важелів для регулювання надходжень до бюджетів.

Таблиця 1.
Динаміка та структура доходів місцевих бюджетів в Україні у 2010-2014 рр.*

Доходи місцевих бюджетів	2010		2011		2012		2013		2014	
	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн
Податкові надходження в т. ч.:	42,4	67 575,6	40,3	73 086,9	38,1	85 852,0	41,3	91 191,1	37,7	87 333,7
- податок на доходи фізичних осіб	34,1	54 419,1	29,8	54 065,1	27,1	61 066,0	29,2	64 586,0	27,0	62 557,2
- місцеві податки і збори	0,5	819,4	1,4	2 504,2	2,4	5 455,0	3,3	7 316,2	3,5	8 055,2
Неподаткові надходження	5,5	8769,2	6,0	10 915,9	5,6	12 635,7	5,5	12 127,8	5,3	12 257,5
Доходи від операцій з капіталом	1,6	2556,3	1,0	1 829,8	0,8	1 754,3	0,6	1 381,6	0,5	1 127,7
Інші надходження	1,0	1 614,7	0,5	822,7	0,2	571,6	0,2	470,6	0,2	382,2
Офіційні трансферти в т. ч.:	49,5	78 881,3	52,3	94 875,0	55,2	124 459,6	52,4	115 848,3	56,4	130 600,9
- дотації	27,7	44 223,2	26,5	48 113,5	26,9	60 626,3	27,7	61 220,4	27,8	64 434,4
- субвенції	21,0	33 543,0	25,8	46 761,5	28,3	63 833,3	24,7	54 627,9	28,6	66 166,5
Всього	100	159 397,1	100	181 530,4	100	225 273,5	100	221 019,4	100	231 702,0

*Складено за звітністю Державної казначейської служби України – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/> [7]

Активний вплив місцевого самоврядування на формування нових економічних і соціальних відносин можливий лише в тому разі, якщо воно матиме у своєму розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів. Роль місцевих бюджетів значною мірою визначається часткою доходів та витраток місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України, яка свідчить про участь місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, певну обмеженість функцій центральних органів влади. Така частка є загальним показником, який відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає змогу оцінити ступінь розвитку місцевих бюджетів. Наприклад, у 2014 р. частка витраток місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України становила 42,7% тоді як частка їхніх доходів становила лише 22,2%, що свідчить про значну фінансову залежність місцевих бюджетів від державного бюджету.

Більшість витраток місцевих бюджетів традиційно спрямовуються на соціально-культурну сферу (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, культура та мистецтво, фізична культура і спорт). У 2014 р. сукупна частка цих витраток у структурі витраток місцевих бюджетів склала 82,6%. Це майже на 4 в.п. менше ніж у 2013 р., що можна пояснити зростанням у 2014 р. витраток на житлово-комунальне господарство (табл. 2). Витатки на соціальні потреби не повинні бути витатками місцевого значення, оскільки місцеві органи не можуть впливати на рішення про їх надання чи ненадання. Оскільки забезпечення соціальної сфери є завданням держави, то місцеві бюджети мають отримувати кошти із державного бюджету на забезпечення витраток соціальної сфери [6, с. 16].

Таблиця 2.
Динаміка та структура витраток місцевих бюджетів в Україні (без міжбюджетних трансфертів) у 2010-2014 рр.*

Витатки місцевих бюджетів	2010		2011		2012		2013		2014	
	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн
Загальнодержавні функції	6,7	10 208,2	5,5	9 878,2	4,8	10 579,5	5,3	11 601,1	4,9	11 020,0
Оборона	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	1,2	0,0	1,3	0,0	2,5
Громадський порядок, безпека та судова влада	0,2	254,9	0,1	222,5	0,1	211,4	0,1	218,3	0,1	245,5
Економічна діяльність	5,1	7 802,4	6,9	12 352,5	5,9	12 981,4	4,3	9 458,6	4,1	9 226,8
Охорона навколишнього природного середовища	0,4	579,7	0,5	882,3	0,5	1 162,5	0,5	999,2	0,4	884,7
Житлово-комунальне господарство	3,0	4 586,9	4,7	8 355,1	8,9	19 679,9	3,4	7 607,8	7,9	17 697,0
Охорона здоров'я	23,7	35 986,3	21,7	38 737,8	21,3	47 095,4	22,3	48 689,4	20,8	46 569,3
Духовний та фізичний розвиток	4,2	6 359,8	3,9	6 924,4	3,7	8 151,2	3,9	8 549,3	4,0	8 985,3
Освіта	33,6	51 018,5	33,1	59 020,8	32,2	71 317,7	34,2	74 595,6	32,0	71 431,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	21,2	32 223,6	23,5	41 894,5	22,6	50 052,5	25,9	56 515,3	25,7	57 446,5
Всього	100	152 020,3	100	178 269,1	100	221 232,8	100	218 236,0	100	223 508,8

*Складено за звітністю Державної казначейської служби України – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/> [7]

Місцеві бюджети не отримують кошти, необхідні для утримання об'єктів соціальної інфраструктури, що переходять у комунальну власність. Місцеві органи влади не мають достатніх фінансових можливостей щодо виконання функцій місцевого значення ще й внаслідок нерациональної системи надання послуг і надмірної кількості установ, які надають такі послуги, що, відповідно, потребує додаткових витрат на здійснення управлінських функцій.

Важливим напрямом управління бюджетними коштами на місцях є забезпечення ліквідності місцевих бюджетів, шляхом отримання позик на покриття тимчасових касових розривів. Такі позики місцеві бюджети можуть отримувати у комерційних банках та у Державній казначейській службі України. Однак, в умовах фінансової кризи банківські позики практично недоступні, тому єдиним інструментом забезпечення ліквідності місцевих бюджетів є поточні та середньострокові позики, які надаються за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку. У 2014 р. за даними Державної казначейської служби України було надано 20 007 поточні позики на суму понад 28,1 млрд грн та 27 середньострокових позик на суму 53 млн грн [7]. Отже, майже кожен місцевий бюджет один або двічі на рік має проблеми з фінансуванням видатків, що свідчить про низький рівень забезпеченості місцевих бюджетів власними фінансовими ресурсами.

В Україні нарізла необхідність справжньої, а не декларативної фінансової децентралізації для зовнішнього та ефективнішого задоволення потреб населення в кожному регіоні. Без бюджетної самостійності місцевих бюджетів з її численними складовими і врахування податкового потенціалу кожного регіону неможливо побудувати і розвинути ефективну та дієву бюджетну систему. З метою децентралізації державних фінансів розпочато у 2014 р. реформу міжбюджетних відносин в Україні.

Відповідно до Закону України від 28.12.2014 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» передбачено:

- передачу на регіональний та місцевий рівень видатків на здійснення окремих заходів та фінансування соціально-культурної сфери, які фінансувались з державного бюджету;

- розширення власних повноважень усіх місцевих бюджетів на фінансування муніципальних формувань з охорони громадського порядку;

- передачу з державного бюджету плати за надання адміністративних послуг та державного мита;

- збільшення частки зарахування екологічного податку до місцевих бюджетів з 35% до 80%;

- нові нормативи зарахування податку на доходи фізичних осіб (до бюджетів сіл, селищ та міст районного підпорядкування податок не буде зараховуватися його спрямували до державного бюджету);

- передачу обласним бюджетам 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки;

- акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (пиво,алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти) зараховувати до бюджетів об'єднаних громад та міських бюджетів;

- розширення бази оподаткування податком на нерухомість шляхом включення до неї комерційного майна.

Активний вплив місцевого самоврядування на формування нових економічних і соціальних відносин можливий лише в тому разі, якщо воно матиме у своєму розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів. Головна ознака фінансової незалежності – це володіння і самостійне розпорядження фінансовими ресурсами, розмір яких відповідає функціям і завданням, що покладені на органи місцевого самоврядування. Такі фінансові ресурси необхідні для реалізації поставлених цілей і програм економічного та соціального розвитку території відповідно до обраних пріоритетів. Так, для збільшення ресурсу на виконання власних повноважень місцевої влади доцільно також збільшити кількість податків і зборів, за якими місцеві ради мають повноваження щодо встановлення їхніх ставок та розмірів.

Сьогоднішня реформа повинна стимулювати громади до об'єднання, адже тільки в цьому разі територіальні громади зможуть перейти на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом та отримати повноваження міст обласного значення.

Також важливим напрямом реформи є встановлення нового механізму міжбюджетного вирівнювання та запровадження нових видів трансфертів. Замість дотації вирівнювання введено базу та реверсну дотації та нові види субвенції, а саме: освітню субвенцію, субвенцію на підготовку робітничих кадрів, медичну субвенцію, субвенцію на забезпечення медичних заходів окремих державних програм. Механізм розподілу згаданих субвенцій у розрізі відповідних місцевих бюджетів реалізується на основі формульного підходу. Кабінет Міністрів може перерозподіляти цільові субвенції між місцевими бюджетами. Водночас залишки невикористаних субвенцій не вилучатимуть до державного бюджету, а спрямовуватимуть на оновлення матеріально-технічної бази відповідних закладів.

Варто звернути увагу на нові норми Бюджетного кодексу, а саме:

- видатки на обслуговування місцевого боргу віднесено до захищених;

- розширено повноваження міського голови міста районного підпорядкування щодо розміщення тимчасово вільних коштів на депозитах та здійснення державних заощаджень;

- знято обмеження щодо здійснення місцевих зовнішніх заощаджень залежно від чисельності населення.

Позитивним кроком вважаємо посилення відповідальності головних розпорядників за формування та виконання місцевих бюджетів у програмно-цільовому форматі. Головні розпорядники бюджетних коштів зобов'язані оприлюднювати паспорти бюджетних програм на поточний період та звіти про їхнє виконання за звітний період. А вже починаючи з 2017 р. місцеві бюджети, які мають прямі взаємовідносини з державним, бюджетом повинні формуватися за програмно-цільовим методом. Такий крок повинен би підвищити відповідальність головних розпорядників за виконання бюджетів, а відтак і підвищити ефективність управління бюджетними коштами.

Висновки. Отже, головним у розв'язанні проблеми зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні є бюджетна децентралізація, високий рівень якої свідчить про демократизацію суспільства та ефективне використання коштів у загальнодержавному масштабі. Сьогодні місцеві органи влади попри низку позитивних змін ще не отримали достатньої інституційної автономії в ухваленні рішень. Вважаємо, що в сучасних умовах удосконалення системи управління фінансами місцевих бюджетів, має проводитись за такими напрямками:

- надання більшої управлінської свободи місцевій владі, а саме органам місцевого самоврядування (громадам);

- створення дієвих механізмів перевірки якості надання місцевих послуг, через які центральний рівень міг би пересвідчуватись, що в делегованих функціях досягнуто очікуваних показників успішності та дотримано національних стандартів якості;

- розмежування витрат органів місцевого самоврядування на виконання делегованих державою і власних повноважень;

- визначення схеми витратних повноважень місцевих бюджетів у конкретних галузях бюджетної сфери (окремі витрати на забезпечення функціонування закладів освіти, охорони здоров'я, культури і мистецтва, соціального захисту і здійснення заходів у відповідних сферах).

Процес управління коштами місцевих бюджетів як головної складової фінансового забезпечення місцевого самоврядування характеризується недостатністю дохідної бази, залежністю від міжбюджетних трансфертів та неможливістю місцевих бюджетів повністю фінансувати виконання своїх обов'язків. Тому першочерговим завданням є збільшення дохідної частини місцевих бюджетів, що, своєю чергою, сприятиме покращенню роботи місцевих органів влади та зміцнить їхню самостійність.

Бібліографічний список.

1. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 527с.
2. Чугунов І. Я. Теоретико-методологічні засади удосконалення програмно-цільового методу планування видатків бюджету / І. Я. Чугунов, О. А. Самошкіна // Фінанси України. – № 9. – 2004. – С. 37–44.
3. Бюджетний кодекс України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1309936556715078>.
4. Плескач В. Л. Концептуальні підходи щодо створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу доходів і видатків бюджетів регіонів / В. Л. Плескач // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 41–55.
5. Корнєєв М. В. Удосконалення теоретико-методологічного забезпечення узагальнюючої оцінки рівня фінансової автономії / М. В. Корнєєв // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7 (97). – 229–235.
6. Рошило В. І. Шляхи реформування фінансової бази місцевого самоврядування в Україні / В. І. Рошило // Фінанси. – 2009. – № 2. – С. 11–18.
7. Офіційний сайт Державної казначейської служби України – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/>.

References.

1. Orlyuk O. P. (2003), *Finansove pravo* [Finance law], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
2. Chugunov I. Y. and Samoshkina O. A. (2004), “ Theoretical and methodological grounds improvement program-target method of planning budget expenditures”, *Ukraine Finance*, vol. 9, pp. 37–44.
3. Budget Code of Ukraine (2010), available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1309936556715078>.

4. Pleskach V. L. (2009), "Conceptual approaches on creation of information system for monitoring income and expenditure budgets of regions", *Ukraine Finance*, vol. 5, pp. 41-55.
5. Korneev M. V. (2009), "Improvement of theoretical and methodological support generalizing assess the level of financial autonomy", *Actual problems of economy*, vol. 7 (97), pp. 229-235.
6. Roshlyo V. I. (2009), "The ways of reforming the financial base of local governments in Ukraine", *Finance*, vol. 2, pp. 11-18.
7. The official website of the State Treasury Service of Ukraine, available at: <http://www.treasury.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 12.11.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"